

Aki ötven éve tervezi a primadonnák ruhakölteményeit

Kedves kis ünnepség volt a Szegedi Nemzeti Színház társalgójában. Bene Jánosné jelmeztervezőt köszöntötték a színház művészei, műszaki és technikai dolgozói: Bene Jánosné fél évszázad óta dolgozik megalkotás nélkül a Szegedi Nemzeti Színházban. Mint fiatal lány, 1912-ben került a színházhoz. Az első primadonna, akinek varrt, Dery Rózi volt, majd Tölggy Margit.

Szerényen, hátul

Bene Jánosné a nézők sosem látják. A külsejűk mögött ő van leghátul, főt a harmadik emeleten, a varrodában. Ruhakölteményeit azonban hányszor és hányszor megcsodálták már az ünnepelt primadonnákon.

Ötven év alatt nagyon sok színészt látott felőlni Bene Jánosné. Annak idején Dayka Margitnak is ő tervezte és varrta ruháit, majd Mészáros Ágának, Neményi Lilinek, s később a magyar balettművészet kiemelkedő alakjának, Lakatos Gabriellának. Színházi pályafutása alatt Bene néni tizenkilenc igazgatóval

dolgozott együtt, s mindegyik elégedett volt a munkájával.

Beteg is bement dolgozni

Öt évtized alatt annyira hozzáért a színházhoz, hogy el sem tudja képzelni nélküle az életét. Mondják, hogy két évvel ezelőtt, amikor tüdőgyulladást kapott, s le kellett volna otthon feküdnie, akkor is bement dolgozni. Nem tudta elképzelni, hogy egy premiert az ő munkája nélkül tartsanak meg. Széltől vittek fel neki a varrodába, hogy helyben irányíthassa a premierre készülést lázas munkáját. S ugyanígy van Bene néniel a színház is: szereti az idős asszonyt, aki ma is olyan lelkesedéssel és ambícióval dolgozik, mint ötven esztendővel ezelőtt, amikor pályáját kezdte.

A tanítványa

— Olyan voltam éppen — mondja a jókívánságok és gratulációk közepette —, mint a kezem alatt nemrég segédde lett Kovács Erzsébet, akit úgy megszerettem, mintha saját lányom lenne.

Munkás—orvos találkozó az Újszegedi Kender-, Lenszövő Vállalatnál

Tegnap, csütörtökön délután az Újszegedi Kender-, Lenszövő Vállalat üzemi bizottsága, az üzemi vöröskeresztes szervezet és a gyár orvosa, dr. Soproni Lajos munkás—orvos találkozó rendezett.

A találkozón az üzemi tizenhat munkása, dr. Gergely Győző, a szegedi rendelőintézet főorvosa, dr. Kovács Károly városi üzemi főorvos, dr. Horpács Géza és dr. Marton Zoltán körzeti orvosok, dr. Véhn Imre fogszakorvos, valamint Suba Lajosné, a szakszervezetek megyei tanácsának kiküldöttje vett részt.

A tanácskozás tizenhat munkása korábban közvele-

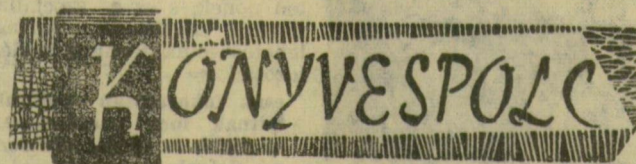
ménykutatást végzett az egészségügyi ellátással kapcsolatban, s jó néhány hibát tettek szöve a szakemberek előtt. A többi között kifogásolták, hogy még mindig zsúfolt a rendelőintézet szakrendelése, s az orvosoknak kevés idő áll rendelkezésükre egy-egy beteg megvizsgálására. Ezután sok hasznos javaslatot tettek, hogyan lehetne az orvos és beteg között jobb kapcsolatot teremteni.

A találkozó a késő esti órákban ért véget és igen hasznos volt. Elhatározták a résztvevők, hogy a közeljövőben több hasonló megbeszélést tartanak a város más üzemeiben is.

Szeretném, hogy egyszer majd neki is így gratulálnának.

Virágok, kézfogások és csókok köszöntötték Bene néni, s külön a városi tanács művelődésügyi osztálya, a színház pártszervezete, valamint a KISZ és a szakszervezet képviselői. S a jubileumot köszöntő szavakban senki sem bűntöztötte. Szeretnék, ha még sokáig olvashatnánk a színházplakátok szereposztásának soraiban: a jelmeztervezte — Bene Jánosné.

L. F.

KÉT KÖNYV A STATISZTIKAI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA ANYAGÁBÓL

Az Akadémiai Kiadó két vonal emelésének és nemzetközi összehasonlításának kérdése. Ez a kötet 26 előadást és számos hozzászólást tartalmaz, amelyek az életszínvonal statisztikájával kapcsolatos általános fogalmi és módszertani problémákkal is foglalkoznak. Megismerhetjük azokkal az eredményekkel, amelyeket az utóbbi időben az életszínvonal-mérés módszerének kidolgozásában elértünk, valamint az ezzel kapcsolatos vitás kérdésekkel. Figyelemre méltó a fogyasztási árindex számításával kapcsolatban lefolyt vita. Tekintélyes helyet kapott a kötetben a háztartás-statisztikai vizsgálatok tárgyalása. Elsősorban a statisztikusok, a kereskedelmi szakemberek, közgazdászok stb. érdeklí az a tudományos munka.

Mindkét könyv bevezetőjét Péter György egyetemi tanár, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke írta, rámutatva arra, hogy mivel a népgazdasági tervezés és tervezési irányítás gazdasági életünk egészét átfogja, szükség van az ezzel összefüggő valamennyi fontosabb jelenség számbavételére.

A konferencia »B« tagozata anyagának címe: Az életszín-

FALUMŰZEUMOT létesítenek Tápén

A tápéi községi tanács és a helybeli társadalmi szervezetek aktivistái már korábban elhatározták, hogy közös erővel egy érdekes néprajzi múzeumot hoznak létre a faluban. A vállalkozás már csak azért is nagyon életrevaló, mert ez a község Csongrád megye egyik legősibb települése. Számos történelmi feljegyzés utal arra, hogy Tápé sokkal előbb keletkezett történelme során hozzá képest óriási mértékben szomszédjainál, Szegednél is. Sok-sok Tápé környéki hon-

foglaláskorabeli lelet bizonyítja, hogy itt a Tisza és a Maros találkozására felelt már évezredekkel ezelőtt is tartósan laktak, éltek törzsek, nemzetségek. Ezenkívül páratlan néprajzi anyaggal rendelkezik ez a falu, melyet érdemes összegyűjteni, rendszerbe foglalni.

A vállalkozásnak olyan lelkes úttörői vannak többek között, mint Török József és Molnár Imre általános iskolai tanárok, akik — bár az épület hiányzik még — máris sok-sok érdekes anyagot gyűjtöttek össze a tanulóknak és a leendő falumúzeum számára. A községi tanács raktárában rengeteg régi halászszerző, edény és más munkaeszköz sorakozik már. És megkezdődött a különböző korok néprajzi tárgyainak, ruháinak gyűjtése is. Sok érdekes anyaggal szerez fel majd a több évszázados múlttal rendelkező tápéi háziipar. A lakosság általában szívesen ajánlja fel régi, műzeális értékű a községi múzeum számára.

A tanácsnak az a terve, hogy a közeljövőben vásárol egy tipikus, régi tápéi stílusban épült falusi házat, helyreállíttatja eredeti formára régi berendezéseit, és azután itt kapnak majd helyet a gyűjtemények. Tervezik egy kifejezetten tápéi parasztszoba berendezését is.

A múzeum létesítésén buzgólkodó tápéiak segítségül akarják hívni a szegedi Móra Ferenc Múzeum vezetőit, régészeit is, hogy lehetőségeikhez mérten nyújtsanak tudományos szakmai segítséget a berendezéshez. Sőt azt is szeretnék, ha a későbbiek során a tápéi néprajzi múzeum teljesen a Móra Ferenc Múzeum felügyelete alá kerülne. A tápéiak kezdeményezését a járási tanács végrehajtó bizottsága is lelkesen támogatja.

Füvészkert a lakásban

Egy szegedi műkedvelő
botanikus
gyűjteménye

Húsz éve foglalkozik botanikával Gyuris Gyula szegedi lakos, a Hungária pin-cére. Szekeres utcai otthonában valóságos kis füvészkertet rendezett be. Mintegy négyszáz különböző fajta növényt nevel s olyan ritkaságok láthatók téli kertjében, amelyekkel megintezmények sem mindig rendelkeznek. Pálmák, fikuszok, mimózák, afrikai kávécserejék, citrom- és narancsfák sorakoznak példás rendben. Az egyik legérdekesebb virág a Mimosa Pudica, amelynek finom, formás levelei a legkisebb érintésre pillanatok alatt összezárulnak. Nem mindennapos látvány a most virágzó kávécsereje. Agáin legalább száz zöld termés olvasható meg.

A legnagyobb növény egy háromméteres, huszonkét éves citromfa, amely egyelőre még szabadban van. Agai roskadoznak a termésről. Huszonnyolc-harmadékas vékony héjú citromok sárgálnak a zöld levelek között. Szépen fejlődik a mandarinfa is, amely jövőre hoz termést. Gyuris Gyula egyik büszkesége a törpe gránátalmafa, amely saját nemesítése. A fa nem törpe változatának Olaszország az igazi hazája, s termését étvágygerjesztőként fogyasztják.

Elektromos izzasztószerény is tartozik a kis botanikus kerthez. Itt nevelkednek az apró trópusi növények.

Gyuris Gyula állandóan fejleszt gyűjteményét, s levelező és cserekapcsolatban áll a budapesti pálmaházzal, a szegedi egyetemi és még egy csomó más füvészkerttel, arborétummal. Húsz év alatt több ezer növényt ismert meg, de még tovább gyarapítja tudományát. Számtalan külföldi szakfolyóiratot járát. Könyvtárában megtalálhatók a botanikára vonatkozó legújabb és legdrágább kiadású művek.

GERENCSÉR MIKLÓS:

VADGALAMBOK

Kisregény

(10)

10.

Ilyen lakodalmom még nem volt a faluban. De ilyen esküvő sem, hogy a fiatal pár csak a községházra menjen, a templomnak meg úgy hátat fordítson, mintha soha sem hallott volna a házasság szentségéről. Kincses József merészen dacolt a közfelfogással, úgy vélte, hogy a kommunista igazodjon a saját törvényeihez. Klári ugyancsak tagja volt a pártnak, rendjénvalónak találta hát, ha beéri a polgári esküvővel. Dani se nagyon kívánta, hogy az a pap szentelje meg a karikagyűrűt, aki egy jó vasárnapi ebédért hajlandó volt öt perbefogni a szószékről.

A meghívottak sorra kimentették magukat, csupán a két tanú jött el. Ezek nagy igyekezettel tették a vidámságot, telezbálták magukat, gyorsan berugtak és mire besötétedett, hűlt helyük maradt.

Halottat sem lehetett volna különkülön visszariasztani, mint ahogy hármában kuksoltak a lakodalmi szobában. A középső mestergerendáról ernyős petróleumlámpa függött alá, celtalanul sugárzott a fehér falakra, melyeken itt-ott néhány megbarnult fénykép szomorkodott. A vadonatúj vászonterítővel borított asztal roskadozott a sok ételtől. Középen, a porcelántálban teljesen kihűlt a csigaleves, tetejére fagyat a zsírtalérok. Hasztalan keltette magát a főtttyúk, a töltött pulyka, a malacsült, hiába magasodott illatos kaziakban a szőlőlepény, az almásrétes, a hájastészta, étvágytalanul halgatott a család, amely semmivel sem látzott elevenebbnek, mint a falakról figyelő fényképek.

Klári az asztaltól ült, vértelen arccal, semmibemeredőn. Kék szemében nagyra tágult a pupilla, ajka meg egészen kicsínnek látszott a halványágságtól. Fekete kosztümében, fehér fodru selyemblúzban oly egyenesen s mozdulatlanul ült, mintha festmény készült volna róla. Sápadt öklében zseb-kendőt szorongatott, hogy legyen mivel letörölni a könnyét, ha sírva fakad, de szeme száraz volt és forró, mint aszályos nyárban a szárazvír.

Dani félrehúzódt az asztaltól, hanyagul támasztotta meg derekát a saroklóca szegletében. Fejét a falhoz hajította, csizmás lábát alétlan fektetve egymásra.

— Ne emészd magad — rándított a vállán erőszakot hánnyavetéssel. — Vedd úgy, hogy itt voltak, aztán elmentek. Hiszen minden lakodalomnak ilyen a vége. Az ifjú pár magára marad...

Klári tekintete egészen picit rebbent. Fakó ajkát beharapta. Nem szólt. Gyűlölte az embereket és ezt nem volt kedve kimondani.

Az öreg Kincses a konyhába menekült a szomorúság elől. Ő is felvette sötétkék pantallós ruháját, ráncos, beesett

arcát szépen megborította és még azzal is törődött, hogy maradék haját, amely rendszerint ezerfelé ágaskodott, a füle környékén gondosan lekefélje. Egy ideig türelemmel ült a fiatalok között, aztán a konyhába sompolygott borral telt kancsót vett az ölébe és ivott, ivott elszántan. Hamarosan meg is vidámlott, bebecgett a szobába, jószágos jókedvvel pisálkolt a fiatalokra, majd gondtalanul mesélni kezdett:

— Lembergben vagyok én, ha jól látom. Ej, micsoda boldogság volt az! Elfoglaltuk a várost, átkutatunk minden házat... aztán az egyik szobában terített asztal vár bennünket!... Sehol egy lélek. Még az egerek is elbújtak. Hát kiderült, hogy valami orosz tábornok akart ebédelni, de a riadóra úgy otthagya a lakomát, mintha hasmenése lett volna... Úgy ám... Belaktunk cefetül...

Kuncogott, mintha csiklandozták volna, szuszogva asztalhoz ült és marokra fogott egy csirkecombot. Mielőbb beleharapott volna, a lányára nézett. Nyomban kijózanodott. Ráncát értelmes rendbe igazodtak, bajusza megnyúlt, komoly tekintetében helyreállt az egyensúly. Lassú mozdulattal visszatette a tála a csirkecombot, ráhajolt az asztalra, homlokát a karjára támasztotta és domború hátán lüdbörözni kezdett a sötétkék ünnepi kabát.

11.

Kukoricafosztás idején a világ közepére változott a völgyi falu. A képzet országútjain megérkeztek a csodálatosabbnál csodálatosabb emberek, királyok éppúgy, mint koldusok, és soha nem látott öltözetekben, ámulatraméltó szokásokkal csupa mesébeillő dolgokat vittek véghez. A piros-tarsolyos pandúr nyáronsült ökröt evett meg egy ültő helyében. A teknővájó cigány paraszt nyelt és a lehetővel gyűjtötte fel az erdőt. Még annak előtte, hogy a tengerit ismerhették volna, kínhalálra ítélték egy boszorkányt, de a banya csiková változott, a szomszéd faluban elkapták, megpatkozták, amikor pedig haldoklott, visszaváltozott boszorkánnyá és a kezén-lábán rajtamaradt a patkó. Így is temették el szenteletlenül, szákát esztendeje, hogy a csontjait kivetette az eke a régi temető mellett.

A házakhoz, ahol éppen fosztották a kukoricát a pajtában, tödült a nép, mesére szomjasan. Klári is szívesen tárgyaltott el a fiatalok között, a fogadtatással sem volt eddig még baj. Az illendőség is úgy kívánta, hogy menjen, mivel a segítség körbejárt.

Megváltozott a lakodalmom óta. Viselkedése zárkózottabb, mozdulatai félénkebbek lettek, mint aki komolyan hitte a sok-sok háborzongató históriát. Körülötte pezsgött, ficánkolt a vidámság, a felviharzó nevetések szinte leverték a port a pajta magasán nyújtózó gerendáiról. Karbitlámpa sugározta rájuk erős, villámszínű fényét, édeskes szaga idegenül terjengett a nyár illatait őrző lucerna, muhar közelében. Tüzesen virult a fosztott kukoricából való hegy, körülötte zörgött a hánscs, amely cinkosan takarta el a legények matató kezét. Lehetek vagy húszan a kukoricafosztók,

körbeülték a sárga gúlát, mint akik melegekednek és a tiszta csöveket is úgy hajigálták középre, mintha óriási máglyát tápláltak volna. Egy malacképű, behízott szemű asszony vitte a szót, most éppen valami sikamlós pletykát adott elő az egyszerű kisbíróról, aki megleste fürdés közben a jegyző feleségét és amikor az asszony sikongatni kezdett, ijedében a kútba ugrott.

Klárihoz nem szóltak bántón, nem néztek rá sandán, mégis tudta, hogy valami nincs rendjén, leszakadt egy húr a citeráról. Mások vele is inceskedtek, egy volt a sok közül, bévül érezhette magát azon a körön, amelyet a lányok, fiatalasszonyok szöttek maguknak titkokból, pillantásokból, névtelen, de annál édesebb érzésekből. Most meg nyoma veszett ennek az ártatlan cinkosságnak, úgy vették, mintha itt se lenne. Fájt neki az alatomosság, amelyről tudta, hogy a kertek alatt osonó pusmogás eredménye. De nem mutatta, hogy szorongatja a szívét a számkivetés, dolgozott serényen, néha nevetett is, de hiába nevetett vele a többiek is, a jókedvben ugyanúgy magára maradt, mint a hallgatásban. Most éppen hallgattak.

Egy ösztövére, szürke réklis lány kérte a malacképű asszonyt:

— Manci néni, meséljen még valamit. De a szerelemről.

Az asszony szorosabbra húzta a csomót keszkenőjén, jóindulatúan hunyorított Klári felé, mintha előre bocsánatot kérne. Klári lehajította a fejét, így hallgatta a históriát:

— Előfordult az is, hogy egy rossz lány nem akart a pap elé állni, aztán azzal büntette az Isten, hogy mindjárt az első gyerekének két feje lett. Föl is nőtt ez a szörnyűség, az egyik szájával ugatott, a másikkal meg nyertett. Bűrköt evett, meg lapulevelet, aztán már ötesztendő korában ki-nőt a szakálla...

Ezen senki se nevetett. Béna csönd telepedett a pajtára. Tübben lopva Klárira sandítottak az orruk mögül. Ő meg úgy viselkedett, mintha semmit se hallott volna. A kezében volt egy cső, nyugodtan a kupacra dobta, de úgy, hogy a kukorica átgurult a malacképű asszony papuszára.

— En is tudok egy történetet — mondta Klári erőltén hangon. Alig ismert a saját szavára. — Az egyszerű asszony elment ugyan a templomba, de mielőtt fölvette a fát, minden élmes ember kipróbálta. Egy hónappal az esküvő után rátalált a kanász, amint a kökénybokrok alatt pucéran hentergett két csendőrt. Gyereke ugyan egy se született, de hogy miért nem, annak a vajákos asszony a megmondhatója...

Senkinek se kellett megszúgni, hogy kiről van szó. Az emberkoszorú oly mély némaságba zuhant, mintha befalazták volna a szájakat. A kezük se mozdult. Egyedül Klári dolgozott, noha elhatározta, hogy ezen az őszön nem megy többé a fosztóba.

(Folytatjuk.)